

Література

1. Божко Л. Н., Полякова Г. А. Методика викладання образотворчого мистецтва в школі. К. : Скорпіон, 2004. 384 с.
2. Васильєва О., Поклад І. Розвиток особистості дитини в образотворчій діяльності. *Мистецтво та освіта*. 2012. №2. С. 42–43.
3. Горіна Н. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва. *Початкова школа*. 2013. № 4. С. 1–4.
4. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей. К. : Кондор, 2006. 200 с.
5. Максимчук Г.М. Використання інноваційних технологій на уроках мистецтва. *Наука і освіта*. 2016. №7. С. 146–149.
6. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів. Х.: Веста : Ранок, 2006. 256 с.
7. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
8. Образотворче мистецтво з методикою викладання : навчально-методичний посібник. Умань : Візаві, 2014. 112 с.
9. Чен Н. В. Нетрадиційні техніки зображення : навч.–метод. посіб. Харків : Скорпіон, 2007. 48 с.

УДК 37.025.8

Космина Н. В.

практичний психолог Тернопільського ліцею № 21 –
спеціалізованої школи мистецтв ім. Ігоря Герети
kosminkaNV@i.ua

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ВПЛИВ МИСТЕЦТВА НА ДІТЕЙ З ООП

На межі третього тисячоліття формується образ нової культурної людини: вільно мислячої, котра усвідомлює себе і своє місце в світі. Метою сучасної школи в зв'язку з цим повинна стати реалізація закладених в людині можливостей шляхом розвитку її індивідуальності і виховання особистості [1, с. 127-128].

Саме предмети музичного та образотворчого мистецтва мають надзвичайний потенціал для розвитку творчої особистості, формування креативного мислення, розвитку почуттєвої сфери, здійснення самокорекції психоемоційного стану.

У багатьох країнах світу вже зрозуміли, що розвинути у дітей вищезгадані якості, які вкрай необхідні в сучасному світі, найліпше можна саме за допомогою мистецьких дисциплін [1, С. 131-132].

Тому, наприклад, у Японії, Фінляндії, Англії всіх дітей, незалежно від їх музичних здібностей, вчать грати на музичних інструментах.

Мистецтво, музика та драма – одні з основних предметів в англійських школах, їх вивчають упродовж усіх років навчання в школі.

Коли ми говоримо про сучасну людину, яка має бути креативною, гнучкою, уміти нестандартно вирішувати поставлені завдання, то ми розуміємо, що для розвитку цих умінь необхідно застосовувати ірраціональне мислення. Тому в сучасній школі в учнів маємо формувати не лише раціональне мислення, але й ірраціональне. Учень повинен навчитися мислити художніми образами, розвивати фантазію, почуттєву сферу тощо, для того, щоб у будь-якій сфері діяльності проявити свою творчість, гнучкість мислення [1, С. 142].

Для формування цих якостей необхідні саме предмети художньо-естетичного циклу. Унікальність впливу мистецьких предметів на особистість дитини закладена в самій природі мистецтва.

Високий рівень викладання музичного та образотворчого мистецтва чуттєво відіб'ється і на рівень сприйняття та усвідомлення інших предметів. Так, чим краще буде розвинута емоційна, почуттєва сфера особистості, тим краще буде вплив і літературного твору на особистості учнів.

Наприкінці ХХ ст. у науковому обігу з'явився новий термін – емоційний інтелект (цей термін було вжито вперше в 1990 році Дж. Мейером та П. Саловеем). Учені під цим терміном розуміють «здатність ретельно осягнути, оцінити та виразити емоції; здатність розуміння емоцій та емоційних знань; а також здатність керування емоціями, що сприяє емоційному й інтелектуальному зростанню» особистості [2, С. 185-194].

Набуття учнями предметних компетентностей з мистецтва сприятиме розвитку емоційного інтелекту – дасть можливість учням розуміти свої та чужі емоції, сформує вміння знаходити засоби для управління емоціями.

Розвиток емоційного інтелекту можна мати лише через системне навчання мистецтву, через поетапне опанування мовою мистецтва, оволодіння засобами творчого самовираження через художньо-творчу діяльність (малювання, ліплення, спів, музичні імпровізації тощо), набуття вмінь інтерпретувати твори мистецтва і таке інше [2, С. 194-195].

Чому ми маємо навчати на мистецьких уроках? Передусім, відчувати мистецтво на чуттєвому рівні, а не на когнітивному. Навчитися використовувати потенціал мистецтва для розвитку особистості.

Школярам необхідно оволодіти різними засобами художньої творчості, вони мають навчитися відчувати мову мистецтва для інтерпретації мистецьких творів. Наприклад, доречно було б долучити до змісту програми музичного мистецтва вивчення нотної грамоти, щоб учень усвідомив специфіку музичного мовлення. Сучасні технології дають учителеві величезну палітру засобів для пояснення нот, нотного запису. Так, можна завантажити учням на планшети, смартфони, комп'ютери програми, які допомагають швидко і цікаво вивчити нотну грамоту. Через розуміння елементарних теоретичних основ музики прийде більш емоційне переживання музичних творів [3, С. 57-58].

Чи розуміє сьогоднішній випускник школи увесь потенціал мистецтва для корекції власного емоційного стану? На жаль, ні. Чи є ця проблема актуальною в сучасному світі? Звісно, надзвичайно актуальна, бо негативною ознакою сучасного світу є депресії, нервові розлади, суїциди тощо.

В Україні, крім загальносвітових проблем, накладаються ще проблеми, які виникли під час військових конфліктів. Трагедія, яка сталася на Сході країни, дуже позначилася на емоційно-психологічному стані переселенців та воїнів, які беруть участь в АТО. Родини, які постраждали (і досі їх стає все більше), потребують допомоги, ще й через це загострюється необхідність надання досвіду самокорекції емоційного стану засобами мистецтва.

На сьогодні є багато досліджень, які доводять арт-терапевтичні функції мистецтва. У 1913 році В.М. Бехтерев зніціював заснування комітету з дослідження музично-терапевтичних ефектів, до якого увійшли ряд видатних лікарів і представників музичного світу. Вони визначили, що музика має позитивний вплив на різні системи організму людини: серцево-судинну, рухову, дихальну, центральну нервову [4, С. 36].

Таким чином, учнів доцільно навчити, що коли вони відчують, наприклад, смуток, їм потрібно послухати повільну музику в мінорному забарвленні. Головна специфіка впливу під час слухання музики – відповідність настрою, який поступово починається змінюватися під час занурення в музику, настрої твору повинен бути тотожний із власним настроєм. А наступний твір, який виникає бажання послухати, може бути вже іншого настрою, бо відбулося моделювання емоцій під час занурення у твір відповідного настрою.

«Музичне виховання – це не виховання музиканта, а, насамперед, виховання людини», – зазначав В. А Сухомлинський.

Музика – мистецтво прямого та сильного емоційного впливу на людину. Кожен зобов'язаний виховати в собі правильні музичні смаки, вміти не тільки слухати, але й розуміти музику. Деякі вчені та мислителі виявляли прямий зв'язок між музикою та точними науками. Відомий німецький математик Гольдбах писав: «Музика – це прояв прихованої математики». Піфагор вважав, що гармонія чисел аналогічна гармонії звуків і що обидва ці заняття упорядковують хаотичність мислення та доповнюють один одного [4, С. 37-38].

Діти, які ближче знайомляться з мистецтвом, мають також додатковий шанс розвинути аналітичний погляд на речі. Їх чекатимуть суцільні вираші – від естетичного задоволення до розвитку автономії розуму, пізнання різних видів свободи.

Одним із підходів навчання в Тернопільському ліцеї №21-спеціалізованій школі мистецтв ім. І. Герети є інтегровані уроки – коли декілька предметів (мистецьких та загальноосвітніх) вивчаються у тісному взаємозв'язку та гармонії.

Залучення учнів до різних видів мистецтв – один з пріоритетних напрямків у діяльності Тернопільського ліцею №21-спеціалізованої школи мистецтв ім. І. Герети. Наш успішний досвід підтверджує, що мистецтво не просто сприяє формуванню різноманітних когнітивних навичок, а позитивно впливає на сприйняття світу та виховує глибокі почуття.

Література

1. Балонів М. Г. Мистецтво і його роль в житті суспільства: навчальний посібник. Нижній Новгород, 2007. С. 127-289.
2. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. К.: Фенікс, 2014. 200 с.

3. Борисова Є. Г. Культура, її значення в житті людини і суспільства. Ульяновськ, 2004. С. 57-97.

4. П'ятницька-Позднякова І. Арт-терапевтичні можливості видів мистецтва : наукові праці. 2009. С. 36–42.

УДК [373.58+008]:001.8

Кравченко С. М.

кандидат історичних наук,

старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, старший науковий співробітник науково-організаційного відділу апарату Президії НАПН України
svetlanazozulya@ukr.net

ШКІЛЬНИЙ ВАУЧЕР ЯК ОСВІТНЯ НОВАЦІЯ

Дослідження інноваційних трендів, практик і технологій загальної середньої освіти в розвинених країнах північноамериканського регіону (США, Канада) становить особливий інтерес для українських освітян-компаративістів. Це продиктовано тим, що освітяни цих країн одними з перших реагують на інноваційні освітні тренди. Інтенсивно впроваджуючи освітні реформи, вони реалізують найважливіші педагогічні проблеми загальносвітового значення, зокрема використання хмарних сервісів в управлінні освітнім процесом і закладами освіти, відповідність змісту освіти вимогам науково-технічного прогресу з використанням новітніх цифрових інструментів, адаптивне навчання (диференціація та персоналізація навчання, розвиток спеціалізованих навичок) тощо. Тож виявлення й аналіз інноваційних освітніх трендів є актуалітетом для України, яка окреслила перед собою завдання розвитку національної освіти в інноваційному контексті.

Загальноприйнятим є концепт, що «інноваційна освітня діяльність» – це діяльність, спрямована на розроблення та використання у сфері освіти результатів наукових досліджень і розробок. З-поміж складників освітньої інноватики виокремлюють теорію створення інновацій у системі освіти, методологію оцінювання й інтерпретації нового в педагогіці, технологію та досвід практичного застосування освітніх інновацій.

Однією з таких освітніх інновацій є шкільний ваучер або ваучер на освіту.

Шкільний ваучер – це довідка про державне фінансування учня в школі, яку обирає сам учень чи його батьки [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій щодо розвитку ваучерної системи у США засвідчив потребу й актуальність наукової розвідки в цьому напрямі. Приміром, окремі аспекти впливу освітніх ваучерів на підвищення успішності державних шкіл Флориди відображено в дослідженні Jay P. Greene та Marcus A. Winters «When Schools Compete: The Effects of Vouchers on Florida Public School Achievement» [4]. Про посилення упровадження шкільних ваучерів за президентства Д. Трампа йдеться в дослідженні Quinn R. та